

جایگاه هنر در خلاقیت دانش آموزان

نویسندگان:

راضیه شبانی

دکترای تخصصی مدیریت آموزشی

فریبا غفوریان

کارشناس ارشد پژوهش هنر

ندا فدایی

دکترای تخصصی مدیریت آموزشی

- سرشناسه : شبانی، راضیه، ۱۳۶۱ -
- عنوان و نام پدیدآور : جایگاه هنر در خلاقیت دانش آموزان / نویسندگان راضیه شبانی، قریبا غفوریان، ندا فدایی.
- مشخصات نشر : تهران: ندای کارآفرین، ۱۳۹۵.
- مشخصات ظاهری : ۱۷۶ص.
- شابک : 978-600-7907-88-7
- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
- یادداشت : کتابنامه.
- موضوع : اندیشه و تفکر خلاق
- موضوع : Creative thinking
- موضوع : خلاقیت هنری
- موضوع : (Literary, artistic, etc)Creation
- شناسه افزوده : غفوریان، قریبا، ۱۳۶۲ -
- شناسه افزوده : فدایی، ندا، ۱۳۶۲ -
- رده بندی کنگره : ۱۷۱۵۲ ج ۲۵ ش BF۴۰۸
- رده بندی دیویی : ۱۷۱۵۲
- شماره کتابشناسی ملی : ۴۲۶۰۱۹۲

عنوان کتاب: جایگاه هنر در خلاقیت دانش آموزان

نویسندگان: راضیه شبانی، قریبا غفوریان، ندافدایی

طراح جلد: آرش جهانی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۵

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۰۷-۸۸-۷

تهران - خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، کوچه انوری، پلاک ۲۹

۶۶۴۰۲۷۲۲

WWW.NedayeKarafarin.com

۹	پیشگفتار.....
۱۳	مقدمه.....
۱۹	تاریخچه تربیت هنری در مدارس ایران.....
۲۱	برنامه درسی با رویکرد تربیت هنری در حال اجرا در دبستان.....
۲۴	هنر.....
۲۴	هنر در فرهنگ ایران.....
۲۶	تعریف هنر از زبان اندیشمندان.....
۲۷	تولستون و هنر.....
۲۸	تعریف بندیتو کروچ.....
۲۹	تعریف اقبال لاهوری.....
۲۹	نگاهی به تعریف تولستوی از هنر.....
۳۰	سخن نهایی در تعریف هنر.....
۳۱	زیباشناسی.....
۳۳	چرا به هنر گرایش پیدا می کنیم؟.....
۳۷	خلاقیت.....
۴۳	نظریه های خلاقیت.....
۴۳	مکتب روانکاوی و روانکاوی جدید.....
۴۵	تداعی گرایی و رفتار گرایی.....
۴۶	گشتالت و شناخت گرایی.....
۴۹	انسان گرایی.....
۵۰	مکتب روان سنجی.....
۵۱	مکتب عصب شناختی.....
۵۷	شرایط اصلی ایجاد خلاقیت.....
۵۸	فرایند خلاقیت (تولید ایده).....
۵۹	فرآیند نوآوری در مدارس.....
۶۰	مراحل خلاقیت.....
۶۲	فنون عمده ایجاد خلاقیت.....

۶۴	حل ابتکاری مسأله
۶۷	هوش
۷۱	خانواده
۷۴	ویژگیهای شخصیتی
۷۶	انگیزه درونی و بیرونی
۷۹	انتفاع + اختراع + مفهوم = نوآوری
۸۱	فرآیند لاقیت
۸۲	ویژگی های فردی کارکنان خلاق
۸۳	دیدگاه در مورد افراد خلاق
۸۵	عوامل موثر بر خلاقیت
۹۲	سبک شناختی
۹۳	هوش
۹۳	چالش پذیری
۹۶	عوامل گروهی
۹۶	اندازه گروه
۹۶	تنوع گروه
۹۷	سیستم ارتباطات گروه
۹۸	ویژگی مدیران مدارس خلاق
۱۱۰	رابطه با همکار
۱۱۴	مفهوم خلاقیت و روند تفکر خلاق فرد
۱۱۷	نقش اطلاعات در خلاقیت
۱۱۷	انگیزش و خلاقیت
۱۱۸	خانواده و خلاقیت
۱۲۰	راههای ایجاد و پرورش خلاقیت
۱۲۲	پرورش خلاقیت
۱۲۳	راههای پیشنهادی برای پرورش خلاقیت و رفتار خلاق در دانش آموزان مقطع ابتدایی
۱۲۸	راه های تقویت اعتماد به نفس
۱۲۹	آماده سازی کودک برای خلاقیت
۱۳۲	خلاقیت محصول نهایی شخصیت و محیط
۱۳۵	درس هنر مجالی برای تفکر و پرورش خلاقیت در دانش آموزان

۱۳۹	آماده سازی شرایط گام اول پرورش خلاقیت دانش آموزان ابتدایی
۱۴۰	معلم خلاق و نقش او در پرورش خلاقیت دانش آموزان
۱۴۴	خلاقیت در کلاس
۱۴۶	رویکردهای تربیت هنری در نظامهای برنامه ریزی درسی
۱۴۶	رویکرد سنتی
۱۴۶	رویکرد تولید هنری یا تولید محور
۱۴۶	رویکرد مبتنی بر فهم عمیق معانی یا دریافت احساس و معنا
۱۴۷	رویکرد دیسیپلین محور
۱۴۷	رویکرد مسئله محور یا موضوع مدار
۱۴۸	خلاقیت در دیدگاه های مختلف
۱۵۱	نشانه های شخصیتی افراد خلاق
۱۵۵	تأثیر ویژگی های فردی بر خلاقیت
۱۵۸	نظریه های خلاقیت
۱۶۲	راهکارهای تقویت خلاقیت
۱۶۴	محیط مساعد برای ایجاد خلاقیت
۱۶۵	منابع و مآخذ

پیشگفتار

اگر چه تمدن و فرهنگ بشری نتیجه تلاش همه آدمیان در تمام دوران هاست. اما غنا و عظمت آن را مدیون گروه کوچکی از انسانها هستیم که کاشف، مخترع، هنرمند یا متفکر نامیده می‌شوند. از کشف آتش تا اختراع رادیو و سفینه‌های فضایی، از نقاشی‌های دیواری در غارها تا آثار هنرمندانی نظیر کمال الملک و از اولین آثار مکتوب تا نوشته‌ها و سروده‌های فردوسی همه محصول کار و اندیشه جمعی از افراد بشر است. تمدن بشر مرهون اندیشه خلاق آدمی بوده و دوام آن نیز بدون بهره‌گیری از خلاقیت که عالی‌ترین عملکرد ذهن انسان محسوب می‌شود، غیرممکن خواهد بود.

مفهوم تعلیم و تربیت بسیاری در هر جامعه از دوران‌های گذشته تا کنون با نظام‌های اجتماعی ارتباط داشته، در واقع آموزش و پرورش وسیله‌ای ضروری برای پیشرفت و تحول جامعه بوده و از میان دروس و تحصیلات، تعلیم و تربیت دوره ابتدایی و به عبارتی آموزش و پرورش دبستانی بیشترین تاثیر را بر انسانها می‌گذارد. زیرا دبستان نخستین جایی است که کودک در آن با یک سازمان رسمی بعد از خانواده قرار می‌گیرد. در این راستا به معلمین متعهد و نامرندیدم معلم متعهدی که بر قدرت، درک، فهم، تجزیه و تحلیل، استدلال و تفکر خلاق دانش آموز تکیه داشته باشد و سعی در شکوفایی استعدادهای نهفته وی داشته باشد و تفکر خلاق و سازنده را تشویق کند و به منظور پرورش تفکر خلاق نقش معلم سرار این میان پر رنگ تر به نظر می‌رسد. چنان که معلم اثر بخش در این درس با توجه و احترام به احساسات و عواطف دانش‌آموز می‌تواند احساس‌های زیبا شناسانه، روحیه کنجکاوی و آزادگی و انتقادپذیری، نوآوری و اندیشیدن را در وی تقویت کند. در شیوه‌های مرسوم آموزش هنر معمولاً از روش‌های نامناسب برای آموزش هنر استفاده می‌گردد. از جمله این روش‌ها، تولید و ساخت مکانیکی می‌باشد. بدین منظور که معلم انجام فعالیت تولیدی مورد نظر و علاقه‌ی خود یا کتاب را (مانند ساخت گل با کاغذ) به طور یکسان برای همه‌ی دانش‌آموزان تجویز کند این فعالیت ارزش هنری ندارد و تنها خاصیت آن ایجاد مشغولیت برای دانش‌آموزان است. در این شیوه‌ها معمولاً

شاگردان از روی یک مدل به طراحی و نقاشی پرداخته و فرصتی برای اندیشیدن و نوآوری و بیان احساسات و عواطف خود ندارند. متأسفانه در شیوه های معمول از توجه به تفاوت های فردی و نیاز ها و عواطف و روش های فعال اثری دیده نمی شود و اغلب ساعت هنر به نفع درس ریاضی یا دروس دیگر اشغال می گردد. حال آن که کلاس درس هنر می تواند به فرصتی جهت تقویت انگیزه درونی، محلی برای تفکر، تجربه، رشد استعداد های هنری فرا گیر تبدیل گردد. بسیار جای تأسف خواهد بود اگر در اسناد حاوی سیاست های اصلاحات در آموزش و پرورش، جای پای هنر که یک محور اساسی در تحول و توجه و تحول است به روشنی دیده نشود و یکی از محور های اساسی اصلاحات بدین ترتیب از غفلت و بی مهری تاریخی رهایی نیابد. مربیان بزرگ تفکر را مبدا و اساس تعلیم و تربیت قرار می دهند و پرورش تفکر را هدف عمده ی موسسات تربیتی می کنند و بعضی از دانشمندان، نیز تعلیم و تربیت را رشد قوه قضاوت صحیح می دانند. تفکر جریانی است که در آن فرد کوشش می کند مشکلی را که با آن رو برو شده است مشخص سازد و با استفاده از تجربیات قبلی اش به حل آن اقدام نماید.

در دوره های پیشین توجه به هنر در اثر نظام های آموزشی دنیا نوعی سهل انگاری تربیتی و توجه نکردن به استاندارد های جدی عملکردی تفسیر می شد از برنامه های درسی به دلیل عدم اهتمام کافی آن ها به آموزش درس های اساس و پایه انتقاد می شد. در تفکر امروزی درباره ی تعلیم و تربیت دیگر لازمی حفظ استانداردهای آموزشی حذف یا به حاشیه راندن درس هایی مانند هنر تلقی نمی شود زیرا بخش زیادی از خلاقیت دانش آموزان در ارتباط با درس هنر می باشد که با برنامه ریزی درست می توان دانش آموزان خلاق و دارای نوآوری و مبتکر برای نسل آیند تربیت کرد.

از اینرو نویسندگان بر آن شدند تا با بهره گیری از آثار ترجمه شده و تالیفی به تدوین یک کتاب جامع تحت عنوان نقش هنر در خلاقیت دانش آموزان اهتمام ورزند.

اینک که این مهم به انجام رسیده ضمن سپاس گذاری از خداوند منان، مولفان نه تنها مدعی کمال نبوده بلکه معتقدند که کمی وکاستی آن بسیار است. لذا مسئولیت هرگونه لغزش و خطای احتمالی در تدوین مطالب را برعهده می گیرند از استادان، صاحب نظران، منتقدان و دانشجویان گرامی تقاضا می کنند از یادآوری اشتباهات و نارسایی های موجود در این کتاب دریغ نکنند. در پایان امید است مطالعه این کتاب برای همه معلمان، مدیران و دانشجویان پهن دشت ایران اسلامی مفید فایده باشد. انشاا... .

راضیه شبانی - قریبا غفوریان - ندا فدایی^۱

(اعضاء باشگاه پژوهشگران جوان)

^۱ مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی - شهرری